

רפסודיה - מעברים וקשרים

רציונאל התכנית:

בכפר הנוער מנוף יוצאים בכל קיץ לקראת סיום שנת הלימודים בכיתה י' לרפסודיה. פעילות משותפת של תכנון, בנייה והשטת רפסודות בלב ים. התוכנית שהפכה למסורת בכפר, משקפת את המעבר מכיתה י'; (חדשים, מתחילים, מהססים ולא מגובשים) לכיתה י"א (בוגרים יותר, עצמאיים ובוטחים בעצמם וביחד הקבוצתי). 'בית הנערות' יושב בתוך כפר הנוער ומיועד לנערות במצבי סיכון גבוהים. הצוות נותן לנערות (אשר בדו"כ מופנות למוסד סגור), מרחב המכבד את היכולת והאינסטינקטים המורכבים שלהן לשרוד את החיים, ומקנה להן מיומנויות וכלים להעריך ולאמין ביכולות שלהן ולהפוך משורדות למנהיגות. לצוות 'בית הנערות' היה ברור שגם אנחנו משתלבות ב"רפסודיה" אבל בכוחות עצמנו ועם מטרות המקדמות תהליכים משמעותיים לנערות.

מרכיבי תפיסת דרך כפר הבאים לידי ביטוי בתכנית:

עוגנים בעתיד – תמונת עתיד: הנערות רושמות על המפרש חלומות שלהן לעתיד. תיקון הלב – חוויות הצלחה וכישורי חיים.

מטרות התכנית:

- ✓ לשבור את התפיסות המגדריות. להבין ולראות שבנות יכולות הכול: למדוד, לתכנן, לבנות ולהשיט רפסודה, להרים משא כבד.
- ✓ לתרגל את שריר החלומות – בניית סכמה ציפיתית לעתיד. כל נערה מגבשת את החלום שלה, משתפת ורושמת אותו על המפרש של הרפסודה.
- ✓ לראות ולהבין את עניין המעבר. לדוגמא נשבר הבמבוק של המפרש והייתה בהלה גדולה. זו הזדמנות לחוות, להבין ולדבר על זה שמעבר הוא לא דבר פשוט וקל יש בו תהליך וצריך את ה"ביחד". המעגל המשפחתי הכוח של הקבוצה.

אחריות תכנית:

ד"ר יקירה לוי מנהלת בית הנערות.

תיאור התכנית:

תוכנית שהפכה למסורת ב'מנוף': בסיום כל שנה יוצאות כיתות י' בכפר לרפסודיה בכנרת.

1. בונים רפסודה כקבוצה - עם מוטות במבוק ומוטות ברזל, קשירת חבלים וחביות לציפה, הרמת עוגן והגה. לומדים לשוט עם הרוח, לנווט ולעבוד כקבוצה ויחד בכוחות עצמנו חוצים את הכינרת מצד לצד.

2. מעברים- מציינים את המעבר המשמעותי משנה א' של התחלה, כולל קשיי הקליטה וההסתגלות, מציינים את הקשיים במעבר לשנה ב' עם מבט אל האופק, אל המטרה אל העצמאות והבגרות.

המשך תיאור התוכנית וההתאמה הייחודית ל'בית הנערות':

בתיווך התוכנית והתאמתה לבית הנערות החלטנו שהעבודה על הרפסודה לא תתבצע באופן ספונטני אלא לפי חלוקה לחוליות ותפקידי מפתח: מפקדת רפסודה, מנהלת עבודה, מדריכה אחראית בשטח. בנוסף מתקיים סבב מעבר בין החוליות. באופן זה מתאפשר לנערות להתנסות במרבית ובמגוון המיומנויות והתפקידים ברפסודה.

המוטו שלנו: הנערות עושות הכל לבד ומתנסות בהכל!

- **חלוקה לחוליות** לכל חוליה יש משימה מוגדרת. כל שעתיים יש תחלופה בין החוליות כדי להתנסות ולהיחשף למגוון המיומנויות ולתרגל עוד מעברים...

- **המיומנויות הנדרשות: מדידות** – חובה להקפיד על מידות אורך, רוחב וזוויות כדי שהרפסודה תקבל אישור של מהנדס. המדידות מצריכות דיוק וחישוביים במתמטיקה. **כפיתות וקשרים** – יש ללמוד ולהתאמן על הקשרים הנכונים לכול קשר יש תפקיד בבנייה, יש כפיתות, קשר מרובע, קשר שמונה וקשר בוהן. יש להקפיד על חיזוק והידוק הקשרים. **המפרש** - המפרש הוא המראה של הקבוצה, כרטיס הביקור וחלון הראווה. המפרש צריך לבלוט למרחקים כדי שיוכלו להבדיל בין הקבוצות הנמצאות בים, המפרש הוא הלב והסמל של הקבוצה ויש חשיבות בתכנון ובביצוע.

ניווט והשטה- יש צורך להבין את כיוון הרוח, לאן צריך לנווט את הרפסודה, מה יגרום לה לשוט ומה יעצור אותה.

מפרש עם אמירה – האמירה של המפרש ב2016 היתה: "לוכדות החלומות" – על המפרש כל נערה רשמה את החלום שלה. הצוות ביקש רק שהחלום יהיה במילים נאותות. כך לדוגמא נערה שכתבה שהחלום שלה להיות "כוסית" קיבלה תגובות מכול שאר הבנות על המילה כי לא מודדים את היופי שלנו דרך זה. הנערה מיד ציירה לב וניסחה את זה אחרת.

טיפים למארגנים:

- **צילום, תיעוד ושיתוף** התהליך. תמונות עוצמתיות שכיף לשתף בהן.
- העצמת הנערות מול עצמן, מול חברי הכפר ומול ההורים (תלינו את המפרש על הבניין שלנו ביום ההורים).
- **השהות בחוף ובים מאפשרת התבוננות ויכולה לעצב דברים במתבונן.** תוך כדי כפיתות, ארוחות, הערכות ללילה, השטת הרפסודה ופירוקה חשוב להתייחס ל"ארץ" לתבנית הנוף.
- **ההתייחסות אל האופק** – המטרה שלי, המטרה שלנו. "דברים שרואים מכאן לא רואים משם".
- **ההתייחסות אל הים** – יש של רגשות שיש בהם גאות ושפל. **סערות**, הכנרת המתעתעת שיש בה הפרשי גובה ואשליה של מים רדודים שהופכים פתאום לעמוקים (רכס תת ימי שנוצר מסחף חול ואבנים אך בינו לבין החוף יש מים עמוקים, גלים עולים יורדים כמו החיים כמו השנה שחלפה... עם הגב לאחור את מה שהשארנו מאחורינו לפעמים אפשר להציץ ולראות כמה עברנו.
- **ההתייחסות לרוח** – מה בחיים עוזר לנו מה נותן לנו רוח גבית להצליח. רוח מערבית שסוחפת.

ציטוטים נבחרים בעקבות / על התוכנית:

- **נערות בקבוצה:** "כל רגע כשהרמנו משהו כבד בנים שאלו אותנו אם צריך עזרה. וסימנו להם שהכול בסדר. אנחנו מסתדרות בעצמנו".
- **יקירה לוי, מובילת התוכנית ומנהלת בית הנערות:** "אנחנו עולות על הרפסודה כצוות נשי. מנווטות. בהתחלה החבלים של המפרש שלנו לא עמדו טוב על הגלגלת, היה צורך להוריד את המפרש שוב ושוב לסדר למרות שהיינו ראשונות לאורך כול הבנייה ואף עלו אלינו לרגל כדי ללמוד איך עושים דבר זה ואחר. רפסודה של קבוצה אחרת יצאה לים לבסוף ראשונה והייתה כבר בלב הים. אנחנו היינו הרבה אחריהם. שאלתי את הנערות אם אנחנו רוצות להתחרות ומה דרוש לנו בשביל לנצח. הוחלט על רוח ספורטיבית ותחרותית. כולן נרתמו לעשייה במטרה לעקוף את הרפסודה הראשונה. אמצנו כוחות – הצטמצמו לישיבה אחורה, צפופה העלנו רגליים מהמים, שמנו את התורן בזווית לכוון המטרה ותוך דקות ספורות עקפנו במהירות את הרפסודה שיצאה הרבה לפנינו, כמה שמחה וצהלה הייתה לכול הנערות. היה שווה את המשמעת, הסבלנות וההקשבה להוראות- המחיר השתלם.. כן אנחנו תחרותיות ולא מתביישות בזה".
- **נערים ונערות מקבוצות אחרות בכפר:** "וואו איזה מדהימות יצא לכן מפרש מושקע שעובד מדהים. אשכרה מגיע לכן המקום הראשון".
- **מנחה בקבוצה:** "מעבר הוא לא דבר פשוט וקל, יש פה תהליך שכולל תכנון, התמודדות עם פחד ומשברים וצריך את ה"יחד" כדי להצליח".
- **מדריכה:** "ראינו שיש חלוקה מגדרית ברורה וספונטנית ברפסודיה אצל יתר הקבוצות: הבנים בונים את הרפסודה והבנות מקשטות את המפרש. הנערות שלנו עשו הכל לבד והתנסו בהכל. אצלנו אין את הפריבילגיה להתקבע מגדרית".

תמונה מהתוכנית:

